

Varför dömer domaren så?

Svenska och Nordiska domare är välutbildade. Innan de auktoriseras, det vill säga godkänns att döma på officiella utställningar, går de igenom en lång utbildning. I Sverige skall domaren först bli godkänd i skrivningar i anatomi samt bedömningsteknik för att sedan gå en veckas preparandkurs. Den avslutas med en "uppdömning". Efter att en uppdömning har godkänts skall domaren genomgå tre godkända elevtjänstgöringar samt två godkända aspiranttjänstgöringar för varje ras i sin grundutbildning. Slutligen blir han eller hon auktoriserad. En domare får i sin grundutbildning ha högst fem raser.

Övriga Nordiska länder har liknande system. I andra länder varierar utbildningen och auktoriseringen av domare.

Varje domares "bibel" är rasstandarderna. Varje ras har en standard som är utformad i rasens hemland. Den Internationella Hundorganisationen FCI ger varje standard ett nummer.

Sverige är hemland för bland annat Västgötaspets, Hamiltonstövare, Gotlandsstövare, Drever och Jämthund. Det innebär att den standard som fastställs av Svenska Kennelklubben för dessa raser är den som gäller och skall användas i hela världen. Självklart betyder det också att vi i Sverige inte får ändra på standarderna för raser från andra länder.

Standarderna anger helheten

Standarderna börjar oftast med en kort historik över rasen och fortsätter sedan med det användningsområde rasen är framavlad för. Sedan följer helhetsintryck, huvud med detaljer, skuldror, bröstorg och så vidare. Den avslutas med vad som räknas som fel inom just den rasen. I vissa standarder graderas felen. Standarderna är skrivna olika. En del är väldigt detaljerade, andra mer allmänt hållna. En del är nästan poetiska medan andra är mera konkreta.

Självklart innehåller standarderna inte bara vad som är fel och mindre bra, utan också vad som önskvärt och bra. Man kan säga att standarderna beskriver rasens "idealkund". När domaren bedömer din hund jämför han eller hon den med rasstandarderna och sätter kvalitetspriset på din hund efter den.

Olika ideal, men samma bedömning

Bedömer man då alla hundar på samma sätt? I princip ja, standarderna avgör. Men självklart är det skillnad mellan att bedöma en jakthund som till exempel strävårig Vorsteh och en Shih-tzu.

Den strävåriga Vorstehns standard beskriver rakt igenom en jakthund där det understryks hur viktiga "funktionsdetaljerna" är. Pälsen skall till exempel vara vattenavstötande och skydda hunden från att rivas sönder om den måste gå in i en taggbuske efter en skadskjuten fågel. Stor vikt sätts vid bett och tänder. Ett komplett saxbett är önskvärt. Även storleken på hunden bedöms. En för stor hund anses inte vara ändamålsenlig. Självklart finns även önskvärd mentalitet beskriven. En Vorsteh skall vara frimodig och stabil. Den får inte vara nervös, aggressiv eller vek.

Vad det gäller Shih-tzu, som är en sällskapshund, talar standarderna mycket om huvudets form och ett "krysanthemumliknande" ansikte. Även denna standard kommenterar bettet, men här vill man ha "bred käke, med ett lätt underbett eller tångbett". Självklart talar även Shih-tzu-standarderna om pälsen. Den skall vara "lång och tät med god underull". I nästan alla rasstandarder kommenteras rörelserna. Shih-tzuns önskas vara "stolta och flytande". Shih-tzu är enligt standarderna en "morsk, älskvärd ras med mycket gott självförtroende".

Alla domare dömer efter samma standard men ändå inte likadant. Det beror på att, inom ramen för standarden, bedömer domarna olika detaljer individuellt. Domarens erfarenheter och "domarens fria skön" spelar stor roll. Med det menas att domaren, inom rasstandardens ramar, har rätt att "tycka själv".

En domare från rasens hemland som ägt och fött upp en ras under lång tid kan med fog kallas rasspecialist. Han eller hon kan bedöma rasen på ett litet annat sätt än en "allrounder", det vill säga en domare som är auktoriserad att döma alla hundraser.

Självklart skall inte större avvikelser vad det gäller pris förekomma, men kom ihåg att din hund kan vara i mer eller mindre god form olika dagar. Ena utställning är den kanske i full päls och toppkondition, nästa har den börjat fälla och är litet mager.

Även hundens humör spelar in. Ena dagen kan den tycka att visa upp sig är världens roligaste sysselsättning, nästa kan den tycka att hundutställningar är "pest" och tydligt visa det.

Skall då inte en domare kunna se en bra hund även om den är ur päls, fet, på dåligt humör och dåligt visad av sin ägare? Självklart, men "dagsformen" spelar roll i prissättningen. När domaren sedan har delat ut sina priser har han eller hon förstapristagarna kvar. Fem skall placeras. Här är det självklart konkurrens och det gäller att hunden visar sig bra för att den skall ha en chans att vinna. Även här spelar domarens personliga smak en roll, även om det naturligtvis är likheten med rasstandardens "idealhund" som avgör.

Slutligen, kom ihåg att domaren inte är mer än en människa, precis som du och jag har han eller hon mycket bra eller mindre bra dagar.

Källa: Agria <http://www.agria.se/>

Text: Bertil Lundgren